

Van de Voorzitter

Hebt u het ook in de krant gelezen? De artikelen in het vorige nummer over studentenhuysvesting hebben heel wat stof doen opwaaien. Inmiddels gaat de discussie door en heeft het ook veel aandacht in de Raad, hoewel op bedenkelijk niveau. Het College van B en W stelt nu voor een norm te hanteren van maximaal 15% van de panden per straat voor studentenhuysvesting. Maar in heel wat straten blijkt die norm al ruim overschreden. Klaas Swaak laat nog één maal zijn licht schijnen over dit onderwerp.

Het is voorjaar, er wordt veel opgestart, discussie gevoerd en oplossingen aangedragen. Zo begint de Groninger City Club actief na te denken over de tram in de binnenstad en ontstaat er van de kant van ontwikkelaars weer animo om initiatieven te ontwikkelen voor de Noordwand. Ik heb de vorige keer mijn zorgen uitgesproken over het mogelijk verdwijnen van belangrijke culturele manifestaties (m.n. Noorderlicht). Tot mijn vreugde kon ik lezen dat aan een oplossing wordt gewerkt. Zo wil de provincie extra middelen beschikbaar stellen.

Het archeologisch onderzoek op de Grote Markt toont bestrating uit de twaalfde eeuw. Op de Vismarkt is al eerder bestrating uit de elfde eeuw gevonden, de Vismarkt lijkt dus nog een stukje ouder dan de Grote Markt. Verrassend. Het is interessant te zien hoe langzamerhand veel van de oude geschiedenis van de stad weer tevoorschijn komt.

Kortgeleden ook al op het Damsterdiep, waar de overloop tussen de stadsgracht en het Damsterdiep werd blootgelegd, alsmede de oude sluizen. Misschien iets

om over enige tijd weer een lezing over te organiseren?

U hebt kunnen lezen dat de stad 58 miljoen Euro overschot had in 2007. Gelukkig lijken B en W hier geen Sinterklaas mee te willen spelen.

Nadenken voor je iets doet is nooit verkeerd! Toch wil de stad op korte termijn een belangrijke investering doen: het station Kempkensberg. Reeds jaren, bij de voorbereiding van de plannen voor Europapark, was de aanleg van het station een belangrijk punt, door iedereen gesteund: rijk, provincie, regio en de stad zelf. Reden was de Euroborg en het grote aantal (bestaande en nog te bouwen) kantoren. Het past ook precies in het plan Kolibrie (het plan voor het regionale openbaar vervoer). B en W willen nu investeren om in ieder geval binnen redelijke termijn een goede voorziening te hebben (het huidige station is slechts een noodoplossing). De rijkssubsidie komt later wel, zo redeneren B en W. Het project valt immers binnen de regelingen voor rijkssubsidie. B en W hebben weliswaar gelijk, we mogen ervan uit gaan dat die er ook komt, maar we hebben al eens eerder op rijksgeld gerekend...

Afsluitend: Opnieuw blijkt uit onderzoek dat de Groninger binnenstad het 'goed doet'. Dat we eerder als 'De beste binnenstad van Nederland' werden verkozen berust dus niet op een incident. Laten we het zo houden, we kunnen er trots op zijn!

In voorliggend nummer vindt u weer veel over onze stad, ik wens u veel leesplezier.

Nu het kalf verdronken is

Publicitair was de aandacht die het Vriendenbulletin aan de studentenhuisvesting besteedde een groot succes.

Het voorstel om na te denken over de Binnenstad-Oost van Groningen als cité universitaire voor vijftien tot twintig duizend studenten lokte reacties uit van het Dagblad van het Noorden, de NRC, Trouw en de Universiteitskrant en leverde een item op in het Varaprogramma Spijkers met koppen.

Inmiddels is duidelijk dat studentenhuisvesting in meerdere universiteitssteden leefbaarheids problemen oplevert.

Maar ondanks alle publiciteit bleef de gedachtevorming erbarmelijk. Van een onbeargumenteerde en dus goedkope afwijzing van het plan wordt niemand wijzer. De kanttekening uit de buurt waar we ons mee bemoeiden getuigde niet van de erkenning van een probleem. De opmerking van raadsleden dat de ombudsman buiten z'n boekje ging door campusstraten voor te stellen maakte glashelder duidelijk dat raadsleden de waarheid in pacht hebben en dat burgers hebben te zwijgen. Het zijn uit democratisch opzicht bedroevende bijdragen.

De Universiteitskrant deed als enige haar plicht door het probleem scherp te stellen. Uit een door de UK gehouden enquête bleek dat studenten zich in overgrote meerderheid niets gelegen laten liggen aan de stedelijke samenleving. De Groninger Studenten Bond pleitte voor menging van studenten en burgers. Dat nobele streven kan dus gevoeglijk in de prullenbak verdwijnen.

Groningen heeft een leefbaarheidsprobleem van forse omvang. Niet een van de klassieke soort, die door sociaal-economische omstandigheden wordt bepaald,

maar een nieuw soort van culturele aard. Terwijl de stadsvernieuwing vanaf de zeventiger jaren en de wijkvernieuwingen vanaf de negentiger jaren het klassieke probleem overwegend succesvol aanpakten, bleef het nieuwe probleem liggen, ja verergerde het stadsbestuur het door de normering voor studentenhuisvesting te verruimen, terwijl het beter kon weten gezien de toenemende klachten.

Nu doet het college van burgemeester en wethouders voorstellen het tij te keren. De normering wordt aangescherpt. Als het kalf verdronken is, dempt men de put. Het is een simpele volkswijsheid, waarvan het de vraag is of zij opgeld doet. Want hoe dringt men het probleem terug in de straten die inmiddels ver over de voorgestelde normering heen geschoten zijn? De suggestie van de ombudsman volgen en die straten maar te ontwikkelen tot campusstraten? Of toch maar de richting op van een structurele aanpak voor de lange termijn waarbij de Binnenstad-Oost weer in beeld komt? Het politiek-bestuurlijke gemodder jaagt trouwe stadsbewoners weg uit hun buurten. Dat te voorkomen en daarnaast een aantrekkelijke studentenstad te zijn, vergt meer dan B en W voorstelt. Gezien de geluiden uit de gemeenteraad over campusstraten zijn hoorzittingen een uitgelezen start het probleem in kaart te brengen en oplossingen voor te bereiden. Bewonersorganisaties, de universiteit en de hogescholen, de studentenorganisaties, de woningcorporaties en al de overige instellingen en personen die het wel en wee van de stad ter harte gaan kunnen dan gehoord worden.

Structuurvisie Stad op scherp

Wat kan de stad ermee?

De samenvatting van de structuurvisie 'Stad op scherp' is in mei verschenen. Deze visie ziet er anders uit dan de voorgangers. Dat komt volgens het gemeentebestuur vanwege de elkaar steeds sneller opvolgende ontwikkelingen. Bovendien is de laatste jaren gebleken dat de maatschappij niet zo maakbaar is als wel eens wordt gedacht. De structuurvisie is daarom minder gedetailleerd, selectiever en wil minder nadruk leggen op de fysieke kant en meer aandacht geven aan de sociale en culturele ontwikkeling. Maatwerk is nodig en flexibiliteit.

De wijze waarop de structuurvisie tot stand is gekomen is ook anders dan bij de voorgangers. Er is vooraf overlegd met belangrijke samenwerkingspartners, kennisinstellingen en marktpartijen. Met die partners -zo stelt de visie- zullen immers ambities en doelen moeten worden gerealiseerd.

Kort samengevat houdt de cultuurvisie het volgende in.

De visie gaat uit van het profiel van de stad dat is gekenschetst als: energieke stad, intense stad, inspirerende stad en compacte stad.

De ambitie is om Groningen het meest aantrekkelijke leefmilieu van Nederland te geven. Groningen moet sterker, socialer en duurzamer worden.

Dit laatste wordt nader ingevuld.

Groningen sterke stad

Groningen heeft kansen vanwege de strategische ligging op de Noord-Europese Ontwikkelingsas.

Groningen is sterk in kennisinstellingen (RUG, UMCG etc.), en heeft innovatiepotentieel (bv. Energy Valley). De binnenstad is een hoog gekwalificeerd visitekaartje.

Groningen kent een paar belangrijke 'dynamo's': kennisontwikkeling en uitbouw van topvoorzieningen.

Ruimtelijk zijn dat: de binnenstad, het UMCG, Europapark/Kempkensberg, Martinizekenhuis e.o., Zernikepark en het Stationsgebied. De gemeente wil de dynamo's faciliteren in ruimte, regelgeving en bereikbaarheid. Zij wil ook helpen met het zoeken naar aanvullende middelen.

Groningen sociale stad

Door het beleid te richten op forse groei van werkgelegenheid wordt ook perspectief geboden aan mensen zonder werk.

Het stedelijk woningaanbod zal zodanig zijn dat iedereen wordt bediend van starters, lage inkomensgroepen tot midden- en hoge inkomensgroepen.

Investeringen zullen vooral in buurt en wijk moeten plaatsvinden, want daar zal de burger zich thuis moeten voelen.

Groningen duurzame stad

De gemeente wil streven naar een energieneutrale stad, daarbij past het concept compacte stad en zorgvuldig omgaan met het omringende landschap.

Op het punt van verkeer zal worden geprobeerd de woon- en verblijfsgebieden verkeersluwer te maken. De compacte stad zal de hoeveelheid autoverkeer van buiten beperken. Aanvullende maatregelen op het gebied van openbaar vervoer en fiets moet voorkomen dat we dezelfde fout maken als in de randstad is gebeurd.

Uit dit alles vloeit voort dat er elf topprioriteiten zijn benoemd. Dat zijn eigenlijk allemaal fysieke maatregelen: Tramlijn naar het Zerniketerrein, uitvoering van de tweede fase Zuidelijke Ringweg, bouw van het Forum en aanpak Oost- en Noordwand van de Grote Markt alsmede impuls geven aan het Ebbingekwartier, inzetten van een brede hoogwaardige ontwikkeling van het stationsgebied en Driebond/Sontweg, bouw Meerstad, verder ontwikkelen van het UMCG/Bodeterrein, ontwikkeling van het Europapark/Kempkensberg, ontwikkelen van het Zerniketerrein, ontwikkelen van het Martiniziekenhuis e.o., versterking groen blauwe structuren in relatie tot omringende landschappen, inzet op 'onderscheidende wijken' met extra aandacht voor de noordoostflank.

Commentaar

Wat opvalt is dat er veel topprioriteiten worden uitgesproken en dat die vooral een fysiek karakter hebben. De vraag is in hoeverre deze allemaal kunnen worden gehaald. Van de vorige structuurvisie wordt geconstateerd dat hier veel niet van is gerealiseerd. Dat wordt vooral geweten aan een gebrek aan flexibiliteit. Daarom is deze visie veel globaler. Maar zal dat een beter resultaat opleveren? Ik betwijfel dat. Die twijfel berust vooral op de algemene tendens dat de overheid zich terugtrekt en meer aan de markt moet overlaten. Dit wordt ook in de visie gecon-

stateerd, maar volgens mij is hier te weinig mee gebeurd. Prof. Taverne was bij de discussie in de Raad van 10 jan. jl. uitgenodigd om zijn visie te geven. Hij gaf mijns inziens haarfijn aan waar het fout kan gaan. Bij de terugtrekkende overheid staat de vraag centraal hoe je planning als overheidsactie kunt verbinden met de praktijk van alledag. Grenzen van de mogelijkheden tot sturing zullen dan immers snel in beeld komen. De structuurvisie berust weliswaar op overleg met belangrijke actoren, maar daarmee is kennelijk vooral overlegd wat de ambities zijn. Onduidelijk is dan wat de positie van de gemeente als overheid is. Constateren dat je moet faciliteren is dan onvoldoende. Het zou beter zijn als niet zozeer de nadruk was gelegd op ambities, maar meer op de achtergronden/ontwikkelingsconcepten van de ambities bij de actoren, wat verwachten die actoren van de overheid, hoe kan de overheid slim handelen, en welke mogelijkheden tot sturing heeft die overheid dan? De structuurvisie zegt hierover eigenlijk niets.

Tenslotte lijkt het dat de gemeente zich kan verslikken in het grote aantal topprioriteiten. Vergeet niet dat alle ambities veel, héél veel geld kosten. Het rijk zal —mede vanwege de opzet dat de overheid zich moet terugtrekken— geneigd zijn financiële steun te beperken en geld uit Europa is ook grotendeels een gok.

Dus zou een duidelijker selectie van belang zijn. Als we kijken naar de nationale inzet voor de toekomst lijkt dat het thema duurzaamheid daarvoor de juiste optie is. Dat past bovendien goed bij de als sterke sector gekenmerkte kennissector en innovatieve kracht en gaat ook over het aspect bereikbaarheid.

Hierboven merkte ik al op de structuurschets ook als belangrijke ingang heeft de sociale en breed-culturele ontwikkeling. Maar beide komen er mager van af.

In het volgende Vriendenbulletin wordt hier aandacht aan gegeven.

Het gat in de Lutkenieuwstraat

Het gat dat door de kunstenaar C. Müller zo fraai op doek is geschilderd (zie de voorkant van dit blad) intussen met regenwater gevuld en van veel begroeiing voorzien, met nog duidelijk de sporen van sloop van gebouwen op de achtergrond en de daar majestueus boven uitstekende Der-A toren, heeft een geschiedenis waarover veel is te vertellen.

Op deze plaats in de Lutkenieuwstraat heeft meer dan honderd jaar het zalencentrum 'Het Tehuis' gestaan. Voor vele generaties Groningers een begrip. In 2002 werd 'Het Tehuis' verkocht aan een projectontwikkelaar die na de sloop van de gebouwen op de vrijkomende grond 27 appartementen wilde bouwen, verdeeld over vier bouwblokken die in hoogte variëren van drie tot vijf bouwlagen. Onder de woningen een parkeergarage die een meter boven straatniveau uitsteekt.

Strijd over de nieuwbouw

De gemeente verleende een sloop- en bouwvergunning op grond van het bestemmingsplan en enkele vrijstellingen die daarin mogelijk zijn. Van meet af aan heeft een groep omwonenden uit de nabijgelegen Turftorenstraat met onder anderen oud-rechtbankpresident Willem Duitemeijer daartegen bezwaren ingediend. Zij vreesden door de hoogte van het bouwwerk van zonlicht verstoken te worden en in hun privacy te worden aangetast. De procedures volgden elkaar op, maar werden alle door hen verloren.

De omwonenden stonden overigens niet alleen in hun bezwaar tegen de hoogbouw. De architect Gunnar Daan verklaarde in juli 2005 voor de commissie beroep- en bezwaarschriften na een uitgebreide karakterbeschrijving van het gebied met de smalle toegang vanaf A-kerkhof en Turftorenstraat "de grote maat in hoogte en breedte van

De kaatsbaan gezien in noordelijke richting. De veldkei was een stiep van een 13e-14e eeuwse schuur in houtskeletbouw.

het nieuwe plan genadeloos voor de omgeving”.

In maart/april 2005, nadat de Rechtbank een beroep tegen de gemeentelijke sloopvergunning ongegrond had verklaard, is door het slopersbedrijf Jager uit Midwolde Het Tehuis-complex met de grond gelijk gemaakt. Daarna kreeg stadsarcheoloog Gert Kortekaas vier maanden de tijd om archeologisch onderzoek op het terrein uit te voeren. Toen in het najaar van 2005 het gemeentebestuur op advies van de commissie beroep- en bezwaarschriften alle bezwaren van de buurtbewoners van de hand had gewe-

zen en de bouw dus mocht beginnen, verwachtte men dat de bouw van start zou gaan.

De proteste-

rende burens konden nog in beroep gaan bij de rechtbank (bestuursrechter) en hoger beroep instellen bij de Raad van State en hebben dat ook gedaan. Maar ook nadat de Raad van State eind mei 2007 in hoogste instantie alle bezwaren had verworpen, ging de nieuwbouw niet van start. De bouwput bestaat nog steeds.

Het archeologisch onderzoek 1)

Voor de bouw van de ondergrondse parkeergarage was het nodig de grond over het hele terrein tot 2,3 meter beneden het maaiveld af te graven. Er bestonden hoge verwachtingen van het archeologisch onderzoek. Die zijn ook uitgekomen. De oudste vondst van de opgraving was een vuurstenen pijlpunt uit de vroege bronstijd, de eerste vondst uit die periode in de gemeente Groningen. De oudste archeologische sporen in de vorm van greppels, kuilen en paalgaten dateren uit de (late) ijzertijd. Gevonden aardewerk uit die tijd doet denken aan bewoning op het terrein. In de Romeinse tijd werd de grond als akker gebruikt.

In de vroege middeleeuwen stond er een fors gebouw, een deels twee-, en deels drieschepige woonstalboederij. In de 10e-11e eeuw na Chr. heeft er weer een gebouw (een schuur ?)

Op de kaart van Haubois uit 1643 is de overdekte kaatsbaan aan de Lutkenieuwstraat met de fraaie tuin erachter goed te zien.

Vuurstenen pijlpunt uit de vroege bronstijd

gestaan, terwijl waterputten aangeven dat het terrein toen een boerenerf was. Eén waterput bestond uit een holle boomstam, welke dendrochronologisch

is gedateerd uit 1048.

Vanaf circa de 13e eeuw tot de 18e eeuw wordt het terrein opgehoogd met puinrijk stadsafval.

In die periode hebben er ook (bakstenen?) gebouwen gestaan.

De eerste resten van gebouwen direct aan de huidige Lutkenieuwstraat dateren vanaf eind 15e eeuw. Slakafval doet vermoeden dat er een smederij heeft gestaan.

In 1569 wordt deze werkplaats overbouwd door de aanleg van een kaatsbaan, die reeds bekend was uit historische bronnen. Na sluiting van de kaatsbaan zijn hier in de 17e eeuw een aantal kleine huisjes gebouwd die weer zijn afgebroken toen daar in 1891 'Het Tehuis' tot stand kwam.

Het Tehuis

Het Tehuis is in 1891 opgericht door een christelijke vereniging als Protestants militair Tehuis en vanaf

De kaatsbaan in zuidelijke richting (dezelfde richting als op de foto op de omslag)

1936 als Tehuis voor Gereformeerde Jongelingen Verenigingen. Sindsdien zijn de zalen en ruimten van Het Tehuis gevuld met generaties jongeren, middelbare scholieren die er hun jaarfeest hielden en daar hun toneelvoorstellingen hebben opgevoerd, cursisten die er hun lessen volgden, studenten die er hun schriftelijke examens aflegden en bezoekers die er hun vergaderingen of lezingen bezochten. Velen hebben in hun jeugd de goedkope maar voedzame maaltijden in de mensa genuttigd. Voor nog geen twee gulden kocht men er in de jaren zeventig een driegangenmaaltijd. In de jaren tachtig maakte Het Tehuis zich gedeeltelijk los van zijn christelijke doelstellingen. In die jaren vonden de laatste uitbreidingen plaats. Het Tehuis had toen de beschikking over 25 zalen.²⁾ In 2002 is het congrescentrum Het Tehuis nadat het was gesloten verkocht om te worden afgebroken.

Bestemming van de verkoopopbrengst

Door de verkoop in 2002 aan projectontwikkelaar Beauvast kreeg de Vereniging Het Tehuis in één klap ettelijke miljoenen op de bank. De Vereniging is toen van exploitant van een congrescentrum omgezet in een Stichting die maatschappelijke doelen steunt. Bij zo'n omzetting mag je de oorspronkelijke doelstellingen geen geweld aandoen en het geld moet dus worden besteed aan doelen die daarin passen. De nieuwe stichting is van plan haar vermogen in een jaar of tien op te maken door het geld te schenken aan maatschappelijke organisaties die iets extra's willen doen. Te denken valt aan Beatrixoord, het Ronald McDonaldhuis of het Hospice Gasthuis Groningen. Het is ook niet bedoeld om structurele gaten in de begroting te dichten. Het moeten innovatieve en creatieve eenmalige projecten zijn. ³⁾

Bronnen:

- 1) Hervonden Stad 2006, pagina 16 e.v.
- 2) Dagblad van het Noorden dd. 26 februari 2005
- 3) Idem, dd. 22 juli 2006.

Naar een snelle en transparante welstandsbeoordeling?

Het college Van B en W heeft een nieuwe Welstandsnota voorbereid. Welstandsregels moeten eenvoudiger en transparanter worden en de welstandsbeoordeling moet sneller tot stand komen. Het doel van de vereenvoudiging is ook dat de aanvrager van een bouwvergunning vooraf kan voorspellen op welke wijze een bouwplan door de welstandscommissie beoordeeld wordt, aan welke criteria de bouwaanvraag moet voldoen.

Wat is welstand?

Welstand is een middel waarmee de kwaliteit van de ruimte beïnvloed wordt. In een welstandsnota worden criteria vastgelegd waaraan welstand moet voldoen. De welstandscommissie onderzoekt of een bouwplan voldoet aan de criteria van de welstandsnota

De Welstandsnota van 2004

Als gevolg van de woningwet van 2003 kreeg de gemeente Groningen in 2004 een nieuwe

welstandsnota. De bedoeling was dat welstand transparant, voorspelbaar en democratisch zou worden. Volgens de wet diende elke gemeenteraad een welstandsnota vast te stellen met objectieve (zo concreet mogelijke) welstandscriteria. Er kwamen in de gemeente Groningen gebiedsgerichte criteria: van elke straat of wijk werden karakteristieke beschreven en er werden gebiedsgerichte criteria (maatstaven) gegeven over hoe er gebouwd moest worden. Voor lichtvergunningplichtige aanvragen zoals schuurtjes en dakkapellen kwamen loketcriteria.

In de Groningse praktijk viel het werken met de welstandsnota tegen. De tekst van de nota was te uitgebreid, de voorschriften waren niet altijd duidelijk, er waren interpretatieproblemen.

Het gevolg is dat de gemeente Groningen nu opnieuw een nieuwe welstandsnota krijgt: de Welstandsnota 2008, Op weg naar een vereenvoudigde welstand.

Veranderingen in de nieuwe welstandsnota

Al op het eerste gezicht blijkt het verschil. Telde de nota uit 2004 ongeveer 100 pagina's, de nieuwe nota telt er ongeveer 50. Verder zijn er een aantal belangrijke wijzigingen aangebracht.

- Het aantal sneltoetscriteria is verminderd.
- De welstandscommissie is over het algemeen niet meer betrokken bij de beoordeling via de sneltoetscriteria.
- De gebiedsgerichte criteria zijn geschrapt of veranderd in Aanbevelingen, behalve in gebieden waar grote ruimtelijke veranderingen te verwachten zijn. Voor die gebieden moet de gemeenteraad gebiedsgerichte criteria vaststellen.
- Nieuw zijn ook de strenge eisen die vooraf gesteld worden aan de indieners van

Hoek Oostersingel/ Anton Deusinglaan, confronterend bouwen

een bouwaanvraag. Deze eisen worden in de welstandsnota opgenomen. Hierbij moeten niet alleen de nodige tekeningen worden geleverd, maar ook foto's van de bestaande situatie en de omliggende bebouwing of een fotomontage van de oude en nieuwe situatie. Hierdoor is het gemakkelijker de context te betrekken bij de beoordeling. Indien de aanvraag niet compleet wordt aangeleverd, wordt deze niet in behandeling genomen.

De sneltoetscriteria voor de licht-vergunningplichtige aanvragen

De welstandsbeoordeling wordt eenvoudiger voor de kleine verbouwingen (de licht-vergunningplichtige aanvragen). Ambtenaren kunnen onder mandaat aan de hand van sneltoetscriteria gemakkelijker en sneller vergunningen afgeven voor ongeveer 50% van de bouwaanvragen. De basisregel is: hoe minder het gebouw afwijkt van de omgeving, hoe eenvoudiger de beoordeling moet kunnen zijn. De sneltoetscriteria zijn versimpeld.

Voor de welstandsbeoordeling op basis van de sneltoetscriteria zullen bij het loket Bouwen en Wonen voldoende academisch geschoolde ambtenaren worden ingezet, die direct kunnen bepalen of een plan past binnen de criteria en er dus direct een vergunning kan worden verleend. Als het bouwplan volgens de beoordelend ambtenaar niet voldoet aan de sneltoetscriteria, kan de aanvrager het plan aanpassen of kan hij de aanvraag aan de welstandscommissie voorleggen.

Volgens de welstandsnota van 2004, die nu nog geldt, beoordeelt het loket Bouwen en Wonen licht-vergunningplichtige aanvragen ook aan de hand van sneltoetscriteria, maar de secretaris van de welstandscommissie

Stadsbalkon: positieve bijdrage aan de ruimtelijke kwaliteit van de omgeving?

bepaalt of een aanvraag wordt goedgekeurd of doorgestuurd naar de welstandscommissie.

Volgens de voorgestelde nieuwe aanpak kunnen de licht-vergunningplichtige aanvragen sneller dan vroeger verwerkt worden, omdat de tussenstap via de secretaris van de welstandscommissie verdwijnt. Een voorwaarde voor de snelle afhandeling is wel dat er voldoende academisch geschoolde ambtenaren worden aangesteld.

Sneltoetscriteria voor de regulier vergunningplichtige bouwaanvragen

Op basis van sneltoetscriteria genoemd in de gebiedsbeschrijvingen kunnen ambtenaren van het loket Bouwen en Wonen ook een welstandsadvies geven (onder mandaat) voor regulier vergunningplichtige aanvragen (voor veranderingen aan de gevel bijvoorbeeld) indien de bouwaanvraag in voldoende mate past binnen de ruimtelijke kwaliteiten van de bestaande situatie. Als het bouwplan volgens de beoordelend ambtenaar niet voldoet aan deze gebiedsgerichte criteria, kan de aanvrager het plan aanpassen of kan hij/zij de aanvraag aan de welstandscommissie voorleggen. Hoewel de gebiedsgerichte criteria waren afgeschaft, lijken ze toch nog te bestaan.

Het werk van de welstandscommissie

De welstandscommissie houdt zich bezig met de overige bouwaanvragen, dat moeten dus de aanvragen zijn die niet zo gemakkelijk te beoordelen zijn, omdat ze minder goed passen binnen de ruimtelijke kwaliteit van de bestaande situatie. Een deel van deze aanvragen worden beoordeeld door de zogenaamde kleine commissie, een deel door de brede welstandscommissie.

De welstandscommissie oordeelt over alle ingrepen op gebouwniveau, buurt- of stadsniveau.

Deze beoordeling moet in de toekomst plaats vinden volgens de **drie Algemene Groninger Welstandscriteria** (waarover straks meer) en de criteria uit stedenbouwkundige plannen (bestemmingsplannen en beeldkwaliteitplannen).

Deze drie Groninger Criteria komen in de plaats van de gebiedsgerichte criteria en van de zes Algemene criteria in Welstandsnota van 2004. 1)

De gebiedsgerichte criteria die in 2004 werden ingevoerd zijn in de welstandsnota 2008 vereenvoudigd en worden nu Aanbevelingen genoemd. Niet duidelijk is wat deze Aanbevelingen voor status hebben. Deze onduidelijkheid vergroot de transparantie niet.

De Algemene Groninger criteria

Deze criteria zijn:

1. Bouwwerken leveren een positieve bijdrage aan de ruimtelijke kwaliteit van hun omgeving (en de te verwachten ontwikkeling daarvan).

Uit de uitleg in de Welstandsnota 2008: 'Een kwaliteitsvolle omgeving heeft het karakter van een verzameling van op elkaar betrokken ruimten en bestaat nooit uit losse elementen zonder onderling verband. Van elk gebouw, ook een gebouw, dat contrasteert met zijn omgeving mag worden verwacht dat het zorgvuldig is ontworpen en zijn omgeving niet ontkent.'

Het eerste probleem met dit criterium is, wanneer is de bijdrage van een gebouw positief? Wat de één positief vindt, vindt de ander negatief. Positief is een subjectief begrip, een waardeoordeel.

Het tweede probleem is hier: Wat is het verschil tussen contrasteren met de omgeving en ontkennen van de omgeving? Wat volgens de één contrasterend is, kan een ander een ontkenning van de omgeving noemen. Ook hier is sprake van gebruik van subjectieve begrippen. Het gevaar bestaat dat er in de welstandscommissie en in de stad eindeloze discussies ontstaan over deze vraag. Wellicht kan een lijst van voorbeelden met foto's van gebouwen van verschillende architecten uit verschillende steden hier helpen. Een heldere motivering bij ieder voorbeeld waarom hier sprake is van contrast met de omgeving of ontkenning daarvan zou deze termen kunnen verduidelijken. Dat zou ook het werk van de welstandscommissie eenvoudiger maken.

Conclusie: Dit algemeen Groninger criterium is niet objectief. Met name de relatie tussen het gebouw en zijn context en de invloed van de context op het gebouw moe-

ten duidelijk worden omschreven. Dit criterium is onduidelijk, onbegrijpelijk, er zijn verschillende interpretaties mogelijk, dus het is niet-objectief.

2. De schaal dan wel schaalbeleving van een bouwwerk past bij de bouwopgave en de context waarin het gerealiseerd wordt. Bij nieuw- of verbouw binnen een bestaande (monumentale) context bestaat een duidelijk idee over de samenhang tussen de verschillende delen.

Uit de uitleg van de Welstandsnota 2008: "Bouwwerken beschikken over een samenhangend stelsel van maatverhoudingen. De afmetingen en verhoudingen van gevelelementen vormen tezamen de compositie van het gevelvlak en sluiten aan op de schaal en schaalverhoudingen van de ruimtelijke context.

De welstandscommissie toetst het ontwerp met betrekking tot de compositie op eenduidigheid, structuur en logica van het concept binnen de context van de bestaande en de te verwachten situatie."

Hier klopt iets niet. Hoe kan hoogbouw in een context van laagbouw aansluiten op de schaal en schaalverhoudingen binnen de bestaande context? De schaalbeleving die past bij de bouwopgave zal in dat geval wel belangrijker zijn dan de aansluiting op de schaal van de context. Maar dan dient de uitleg beter geformuleerd te worden.

Conclusie: De uitleg bij dit criterium is niet bruikbaar voor hoogbouw in een context van laagbouw. Dit criterium dient beter geformuleerd te worden.

3. Het bouwwerk is in (architectuur)stijl, vorm, maatverhoudingen, materialisatie, en detaillering consequent uitgevoerd. Materiaal, textuur, kleur en lichtwerking zijn passend bij en ondersteunen het karakter van het bouwwerk.

De uitleg in de Welstandsnota 2008: "Verwijzing naar en associaties met bepaalde bouwstijlen, tijden, gebouwen etc. worden consequent, bewust en zorgvuldig toegepast. Bij welstandstoetsing wordt gekeken naar de architectonische kwaliteit als uitgangspunt van vormgeving. Ontwerpen is een proces, waarin verschillende aspecten leiden tot het definitieve ontwerp. Als voorwaarde stelt de gemeente Groningen dat elk aspect mede op grond van vormgeving moet worden bestudeerd. Zij accepteert bijvoorbeeld nooit een materiaal alleen vanwege bouwfysische aspecten, of een massa alleen vanwege programmatische eisen. De uitwer-

Gemeentelijk
Informatiecentrum aan
de Kreupelstraat:
nietszeggend bouwen

king van een ontwerp moet helder en logisch zijn en het gebouwconcept ondersteunen.”

Dit is een helder geformuleerd criterium over de eisen die men stelt aan de vormgeving van een bouwwerk, waarin in concrete termen wordt omschreven waar de welstandscommissie bij de beoordeling op let.

Conclusie over de Algemene Groninger Criteria: het is moeilijk om in Algemene Criteria te formuleren waarmee alle bouwwerken beoordeeld moeten worden. Dan vervalt men al gauw in vage en onduidelijke formuleringen. Het gevaar bestaat dat een gebouw al gauw aan zo'n algemeen geformuleerd criterium voldoet, waardoor gebouwen van mindere kwaliteit eerder goedgekeurd worden. Zeker als er snel geoordeeld moet worden.

De onduidelijkheid van twee van de drie Algemene Groninger criteria is des te meer rampzalig, omdat het de enige criteria zijn op grond waarvan de welstandscommissie haar welstandsoordeel gaat bepalen. Door het afschaffen van de gebiedsgerichte criteria uit de Welstandsnota van 2004 gooit de gemeente met het kind ook het badwater weg. Het ware beter geweest als de gebiedsgerichte criteria in vereenvoudigde vorm en duidelijker geformuleerd in de Welstandsnota 2008 waren opgenomen.

Voordelen van gebiedsgerichte criteria:

1. Gebiedsgerichte criteria geven richting aan het ontwerp en een kader waarbinnen de stad zich kan ontwikkelen. Zo'n kader is niet alleen in de historische binnenstad van Groningen en in de beschermde stadsgezichten noodzakelijk, maar ook in de overige delen van de stad gewenst.
2. Zij houden rekening met de context. Daardoor blijft de samenhang tussen de bebouwing bestaan.
3. Zij kunnen zorgen voor duidelijk-

Parkeergarage Rademarkt: contrasterend bouwen

heid en voorspelbaarheid in het welstandsbeleid, zowel voor de burger, als voor de welstandscommissie, als voor de architect.

4. Daardoor wordt de welstandsbeoordeling eenvoudiger, dus sneller.

Ook de Groninger welstandscommissie heeft behoefte aan een duidelijk beoordelingskader

Dit blijkt uit de welstandspraktijk van de afgelopen jaren. In de welstandsnota van 2004 vormen alleen de zes Algemene Criteria de basis voor de welstandsbeoordeling in de binnenstad. In het jaarverslag van 2006 (p. 12) gaf de welstandscommissie uiting aan haar wens naar uitbreiding van de set criteria voor het centrumgebied.

Als de welstandscommissie zelf behoefte aan meer criteria heeft voor de historische binnenstad, waarom voorziet de gemeente Groningen niet in deze lacune? Dat komt overeen met de bedoeling van de woningwet van 2003 dat welstand transparant, voorspelbaar en democratisch zou worden. De regels moeten niet alleen voor ieder duidelijk zijn, maar ook aan ieder bekend zijn. Het lijkt dan ook onwaarschijnlijk dat de Welstandscommissie de afschaffing van de gebiedsgerichte criteria voor de regulier vergunningplichtige aanvragen zal toezien.

Conclusies

- De gebiedsgerichte sneltoetscriteria kunnen de procedures voor de kleinere en eenvoudige bouwaanvragen versnellen.
- De onduidelijkheid van de Algemene Groninger criteria en het afschaffen van gebiedsgerichte criteria voor de grotere ingrepen in de stad maken de welstandsbeoordeling minder voorspelbaar en minder transparant, dus minder objectief.
- Het ontbreken van duidelijke criteria kan leiden tot onzekerheid, tot discussies over welstandsbeoordeling en vertraging van de procedures.

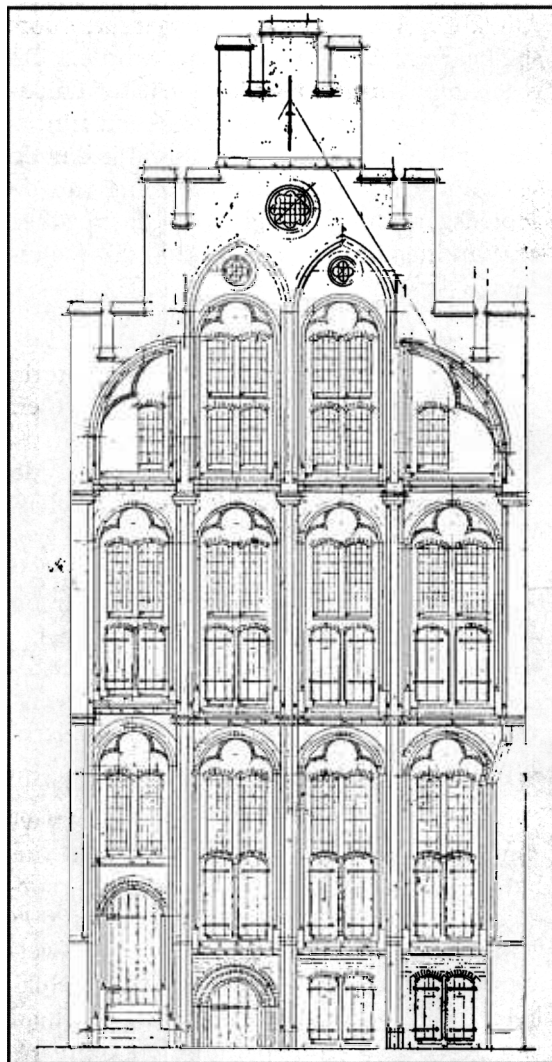
Onze gemeenteraad stelt de nieuwe welstandsnota vast. Het is voor onze stad van het grootste belang dat onze vertegenwoordigers in de raad deze Welstandsnota 2008 “Op weg naar een vereenvoudigde welstand” kritisch onderzoeken op duidelijkheid, begrijpelijkheid en voorspelbaarheid van de criteria. Transparantie en voorspelbaarheid van de criteria zal de procedures eenvoudiger en sneller maken. Maar dan moet er nog heel wat aan deze nota verbeterd worden.

Noten

- 1) De voorlopers van de drie Algemene Groninger Criteria.

“Een schoon gedeelte van de stad”

Deze woorden zijn afkomstig van Benard Aflating, eens syndicus van Groningen, als hij in 1650 schrijft over “de gehele wezenstrek van de stad die wij der A noemen”.

Restauratietekening van het Gotisch huis in de Brugstraat door Rijksbouw-meester C. H. Peters, 1911 zoals het gebouw er volgens hem had uitgezien.

De “treffelijke huizen” die hij alhier aantreft staan er dan soms al honderden jaren. Vooral de hier woonachtige brouwers kunnen zich grote huizen permitteren. Zo Evert Wygboldes, van 1446 tot 1450 een van de burgemeesters en de oudst bekende bewoner van het huis in de Brugstraat dat we nu het Gotische huis plegen te noemen. Wygboldes is lid van het voornaamste gilde van de stad, het brouwersgilde. Dankzij overeenkomsten met de Ommelanden in de 15e eeuw, waarin is

vastgelegd dat in de omgeving van de stad geen bier mag worden gebrouwen voor de verkoop wordt Groningen een echte bierstad. De aanwezigheid van brouwerijen in de

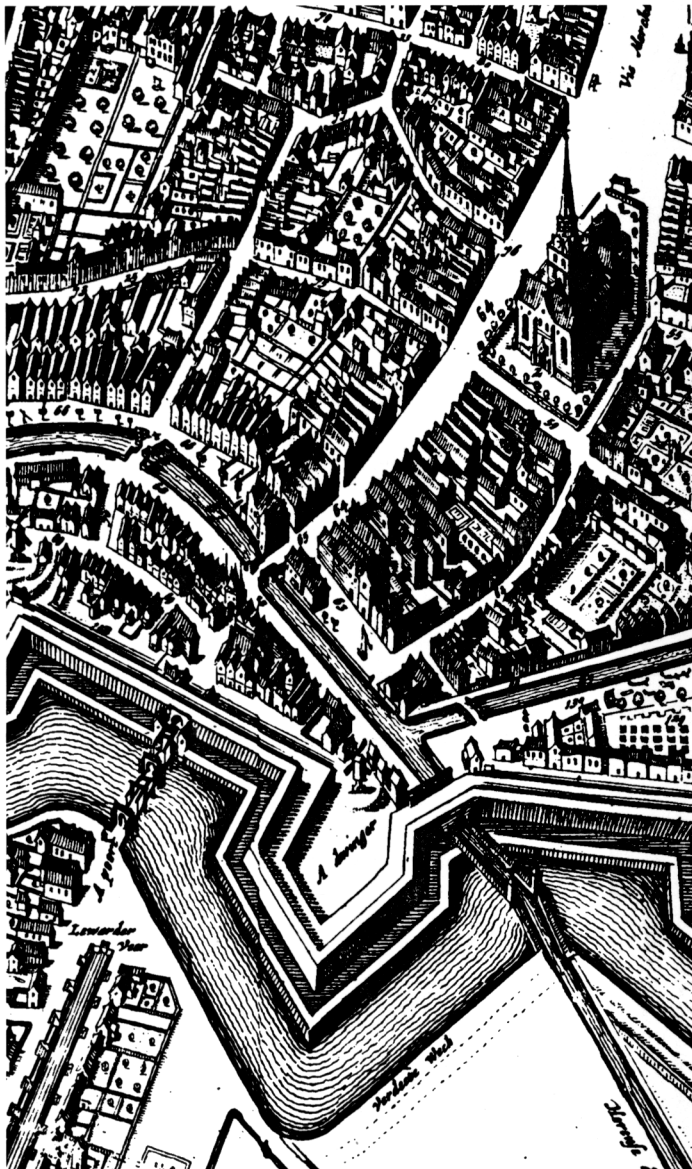
directe omgeving van de A berust op de kwaliteit van het water van het riviertje dat van de zandgronden van het Drents plateau afkomstig is. Het stadsbestuur waakt over de kwaliteit: hij verbiedt huisvuil van de kant van de huizen naar het diep te vegen. Dat in het Gotische huis ooit een brouwerij was gevestigd blijkt uit de vondst van eeststenen, afkomstig van de Middeleeuwse eest die een van onderen verwarmde vloer had voor het drogen van mout en graan voor de bierbereiding.

Het naastgelegen pand, waarmee het Gotische huis door een 17e-eeuwse “luchtbrug” is verbonden, is eveneens van Middeleeuwse origine en nog ouder dan het Gotische huis. (de laat-19e-eeuwse gevel van dit pand zou anders doen vermoeden) Eerst bekende bewoner is de 15e-eeuwse Rudolf Huinghe die net als zijn buurman het tot burgemeester brengt. De beroemdste bewoners zijn de leden van de familie Canter. Dr. Johan Canter, zeer bevriend met Rudolf Agricola bewoont met zijn gezin het huis in de tweede helft van de 15e eeuw. De kinderen zijn zeer begaafd: het verhaal wil dat ze al in hun vroege kindertijd Latijn spreken, waarbij het ongetwijfeld helpt dat de dienstbode deze taal ook machtig is. Een van de kinderen, de in 1471 alhier geboren Jacob vinden we als twaalfjarige terug in het klooster te Aduard

alwaar hij in bijbels-humanistische sfeer wordt onderricht. Van hem is nog een spoor terug te vinden in de Johannes a Lasco-bibliotheek te Emden. Op het schutblad van het boek dat een episch gedicht bevat van de laat-romeinse dichter Lucanus over de slag bij Pharsalis, staat de herkomst van het boek opgetekend door Albert Hardenberg die het van monnik te Aduard tot predikant te Emden bracht. Het boek blijkt afkomstig van Rudolf Agricola die het uit vriendschap voor zijn vader schonk aan de twaalfjarige Jacob Canter toen hij te Aduard verbleef.

Beide huizen zijn de enige die nog over zijn van de gotische huizen die in dit deel van de oude stad nog tot in 1800 waren te zien. In 1910 hangt

Deel van de kaart van
Haubois uit 1643

het lot van het Gotisch huis aan een zijden draad. De in het huis gevestigde olieslager Roelfsema is van plan zijn bedrijf te verplaatsen naar Hoogkerk. Zal het pand nog een nieuwe bestemming krijgen vraagt archivaris J.A. Feith zich wat angstig af in een artikeltje in de Groningsche Volksalmanak. Uiteindelijk komt de redding uit het nietige Ellerhuizen: landbouwer A.Veldman koopt het pand en vestigt er een handel in landbouwwerktuigen in. Oudere Groningers zullen zich herinneren dat zijn naam met de aanduiding van de handel in landbouwmachines in de spaarvelden van de voorgevel was geschilderd. Uiteindelijk heeft zoon Jan Veldman het pand verkocht aan Theodorus Niemeyer die op zijn beurt het huis schonk aan de gemeente Groningen (1969) ter gelegenheid van het 150-jarig jubileum van de firma. Huidige eigenaar van het inmiddels grondig gerestaureerde huis is het Noordelijk Scheepvaartmuseum dat ook het huis bezit waarin eens de Canters woonden.

De Vriendenexcursie van 27 september zal gewijd zijn aan de Middeleeuwse sporen van het "schoone" deel van de stad met Brugstraat en Hoge der A. Gidsen zijn de heren T. Tel, kenner van het Middeleeuwse Groningen en W. Brouwer, een van de hedendaagse bewoners van dit stukje Middeleeuwse stad. Hij zal ons rondleiden in zijn huis dat hij met zoveel liefde heeft gerestaureerd.

Bij het schrijven van dit artikel is gebruik gemaakt van de volgende publicaties en mededelingen:

Jhr. Mr. J.A. Feith: "Het oude huis in de brugstraat", Gron. Volksalmanak 1911

A.T. Schuitema Meijer: "Het Gotische Huis en het Canterhuis in de Brugstraat te Groningen". Gron. Volksalmanak 1978/1979

P.J.E. Bootsma: "Op de golven van het tij". 75 jaar Vereniging het Noordelijk Scheepvaartmuseum.

Mededeling in de wisselexpositie 2008 van het kloostermuseum te Aduard.

Kaashandel Van der Leij, de voortzetting van een traditie

In een monumentaal pand in de Oosterstraat, vlakbij het Gedempte Zuiderdiep, is de Kaashandel Van der Leij gevestigd. In de etalages liggen aantrekkelijke kazen: “Hollandse kaas, gerijpt in de koele kelders van een Frans kasteel”. Ook de Romero ligt er, “boerenkaas met een korst van rozemarijn”, evenals “de echte boeren sleutelleidse, een lekkere magere komijnenkaas” en nog veel meer.

Als je Kaashandel Van der Leij binnenstapt, kom je in een kaasparadijs. Kazen langs de wanden en op een stapel hier en daar.

Verschillende soorten liggen er te kust en te keur. Er staan wel 20 bakjes met blokjes kaas die je kunt proberen om je keuze gemakkelijker te maken.

De eigenaar van kaashandel Van der Leij

De winkel draagt de naam van de eerste eigenaar, Van der Leij. Hij begon in 1934 in dit pand aan de Oosterstraat 61-63 een kaas- en kruidenierswinkel. Daarna werd de heer

Evenhuis de eigenaar, rond 1973 zijn schoonzoon, de heer Zijl. Onder leiding van de laatste werd Van der Leij een speciaalzaak voor kaas. In 2004 wilde de heer Zijl de zaak verkopen. Hij had geen opvolger. De huidige eigenaar, Peter van de Velde, kocht de kaashandel met behulp van de franchisegever Zuivelland.

Wat is de rol van de franchisegever in de winkel? Een franchisegever verkoopt een formule aan een franchisenemer. De franchisegever maakt prijsafspraken met leveranciers. Hij verzorgt reclame voor bepaalde aanbiedingen. Daarnaast heeft Peter van der Velde ook direct contact met kaasmakers en kaasverkopers. Hij streeft naar een eigen invulling van zijn winkel.

Peter van de Velde is geboren en getogen in Zeeland, was werkzaam in de IT-sector totdat hij in 2004 besloot iets anders te gaan doen. Hij kende in zijn vorige woonplaats Alphen aan den Rijn de eigenaar van een kaaswinkel en zo kwam hij op het idee om een kaashandel te beginnen.

Heeft Van de Velde veel veranderd aan de zaak? Eerst niet. Hij heeft wel het assortiment verbreed. De klanten komen hier voor speciale kazen. De presentatie is veranderd, vroeger was de winkel strakker, nu ligt er meer kaas in de winkel, ook buiten de toonbank. De etalages trekken meer aandacht.

Aan het hoge balkenplafond in de winkel kun je zien, dat het een oud pand is. Het is een gemeentelijk monument. Hoe oud precies weet Peter van de Velde niet. Hij hoopt ooit nog eens een oude kelder onder het huis te ontdekken. Die zou hij goed kunnen gebruiken voor het bewaren en laten rijpen van kazen.

De kazen

De traditionele kazen betreft Peter van de Velde van de groothandel, sommige kleine

leveranciers leveren bijzondere kazen. Een voorbeeld van zo'n bijzondere kaas is de oude Italiaanse Castelmagno, een Italiaanse kaas van koemelk en schapenmelk, die al in 1277 vermeld wordt. Deze wordt in het dorp Castelmagno in Piemonte door een corporatie bereid op traditionele wijze.

Ook de Salers is een bijzondere en smake-lijke kaas, uit Auvergne, genoemd naar de plaats waar hij gemaakt wordt. Het is een oude abdijskaas, al beschreven in de 11de eeuw. Het is een rauwmelkse kaas van koemelk bereid. Hij is moeilijk te krijgen.

In Nederland zijn een aantal kaasmerken beschermd door Europese regelgeving. Bescherming geeft geen garantie voor kwaliteit. Het betekent dat de kaas volgens een bepaald procédé gemaakt is in een bepaalde streek.

Zo is bijvoorbeeld 'Noord-Hollandse kaas' een beschermd merk: het is een fabriekskaas van Campina, een Goudse kaas die in Noord-Holland wordt geproduceerd van Noord-Hollandse melk. Ook de in Noord-Holland geproduceerde Edammer is beschermd. Verder de Leidse komijnekaas, maar er moet wel een sleutel in afgedrukt zijn. Ook Kanterkaas, Kanternagelkaas, Kanterkomijnkaas en de boerenkaas (Goudse kaas) is beschermd. Deze kazen hebben het BOB-logo. (Beschermd Oorsprongsbenaming).

Kaashandel Van der Leij verkoopt ook een aantal biologische kazen die in de streek gemaakt worden: bijvoorbeeld de Buffelmozzarella uit Grootegast, die de laatste tijd veel media-aandacht heeft gekregen, onder andere in een groot artikel in het Dagblad van het Noorden. Verder schapenkaas uit Oldehove, Bleu de Wollega, Waddenkaas uit Meedhuizen en Lady's blue geitenkaas uit Drenthe.

Behalve de bekende Nederlandse, Franse, Italiaanse en Engelse kaassoorten, kun je bij

Van der Leij ook Spaanse kaas kopen, meestal bijzondere kazen afkomstig uit kleine producties. Verder is er Deense en Duitse kaas en een caramelleurige en naar caramel smakende Noorse geitenkaas: gjetost (een oude vorm van geitost). Binnenkort gaat Peter van de Velde mee met een kaasexcursie naar Ierland, om Ierse kaas te proeven.

Rauwmelkse kaas

Is het eten van rauwmelkse kaas gevaarlijk? Het gevaar is de listeriabacterie die zich kan ontwikkelen in een vochtige en te warme omgeving bij brieachtige kazen en verse geitenkaasjes. Rauwmelkse harde kaas in ongevaarlijk. De hygiëne bij de kaasbereiding is tegenwoordig echter verbeterd, de kwaliteit van de melk wordt gecontroleerd, de kaas wordt gekoeld bewaard en vervoerd, waardoor de kans op listeriabacteriën is verminderd. Ook bij brie bereid van gepasteuriseerde melk kan de listeriabacterie voorkomen als deze niet zorgvuldig en op hygiënische wijze bereid en bewaard wordt. In de winkel is het werken met schone messen belangrijk. Iedere kaassoort wordt met een apart mes gesneden.

Andere producten

Behalve kaas zijn er ook wijnen te koop in de winkel: wijnen die passen bij bepaalde kaas-soorten: bij witschimmelkazen, bij blauwschimmelkazen, bij roodbacteriekaas met gewassen korst, bij harde kaas, bij schapenkaas. Voor bij de kaasfondue verkoopt Van de Velde een Zwitserse wijn uit Wallis.

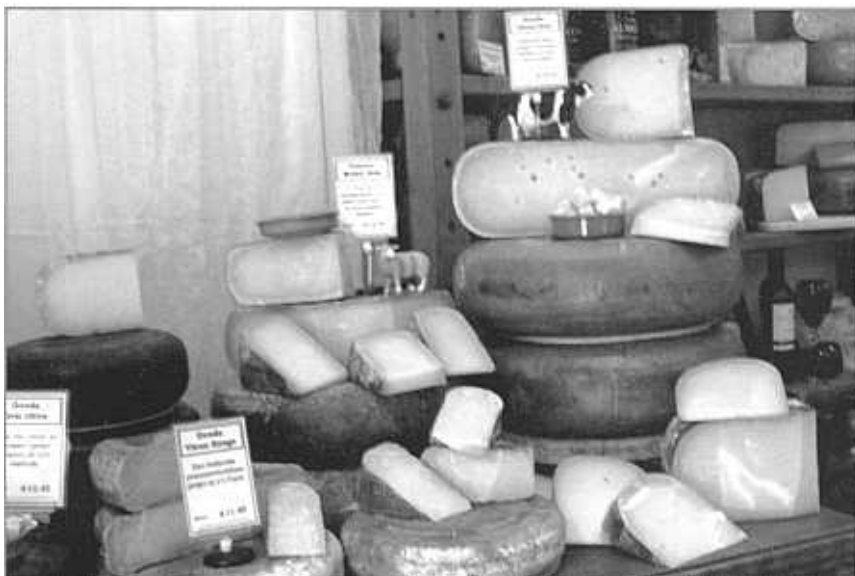
Ook kaasgereedschap zoals fonduepannen en kaasschaven kun je hier kopen.

Het werk in de winkel

Peter van de Velde werkt samen met zijn vrouw Greet in de kaashandel. Zij regelt de bestellingen van de horeca en springt in wanneer het erg druk is in de winkel. Verder werkt er één vaste kracht in de winkel en een paar parttime krachten.

Wedstrijd

Veel voldoening gaf het toen de winkel dit jaar een prijs won in de wedstrijd om "Het gouden kaasmes" georganiseerd door het Vakcentrum Kaas- en Delicatessenwinkels Nederland. Alle winkels van Voedselspecialisten worden jaarlijks beoordeeld door teams van deskundigen, ook de kaasspecialisten. Daaruit werden tenslotte de vijf beste aangewezen door een consumentenjury en een vakjury. Kaashandel Van der Leij kreeg de eerste plaats bij de consumentenjury en de vijfde plaats van de vakjury, waardoor hij op de vierde plaats eindigde. Dat was een mooi resultaat voor iemand die pas vier jaar kaashandelaar is en voor de eerste keer aan deze wedstrijd meedeed.

Activiteiten

Excursie Wall House

Het bestuur heeft op dinsdag 17 juni een bezoek geregeld aan een bijzonder gebouw, het Wall House.

Een bijzonder gebouw aan het Hoornsemeer.

We starten om 19.30 uur, dan kunnen we alles nog zien bij daglicht, vooral van belang vanwege het uitzicht.

De rondleiding wordt verzorgd door de heer Kie Ellens, directeur.

De entree bedraagt 6.50 Euro p.p., inclusief koffie/thee.

U kunt zich aanmelden voor deze excursie met het antwoordstrookje van bijgevoegde uitnodiging.

Excursie naar het Middeleeuwse Groningen

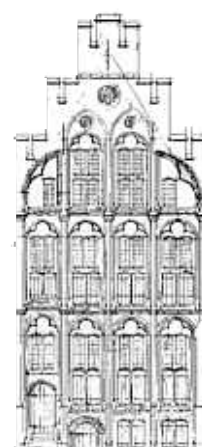
Op zaterdag 27 september worden we rondgeleid

in de Brugstraat en omgeving door

Pieter Bootsma, Warmolt Brouwer en Taco Tel.

We bezoeken enige Middeleeuwse panden.

Kosten: € 2,50

U kunt zich aanmelden voor deze excursie met het antwoordstrookje van bijgevoegde uitnodiging.